KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 13.03.1996
KOM(96) 97 endelig udg.

96/085 (COD)

Forslag til
EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV
om følgeret til fordel for ophavsmanden
til et originalkunstværk

(forelagt af Kommissionen)

BEGRUNDELSE

1. Indledning

1. Formålet med dette direktiv er at harmonisere medlemsstaternes følgeretslovgivning.

   Følgeret (droit de suite) kan defineres som ophavsmandens ret - og efter hans død arvingernes eller andre rettighedshaveres ret - til at modtage en procentdel af prisen på et værk, der generelt henhører under grafisk eller plastisk kunst, når dette videresælges på offentlig auktion eller på anden måde via kunsthandlere.

2. Oprindeligt blev følgeretten indført af rimelighedshensyn for at undgå, at en kunstner i begyndelsen af sin karriere afhænder sine værker til en lav pris og ikke, når kunstneren er blevet kendt, får del i kunsthandlernes til tider betragtelige provenuer.

3. Denne begrundelse kan i dag virke forpasset i nogle medlemsstater i Den Europæiske Union på grund af priser, tilskud og det sociale sikringssystem; følgeretten er imidlertid fuldt ud berettiget, når det drejer sig om at indføre ensartede økonomiske forhold for ophavsmænd til grafiske og plastiske værker i forhold til andre kunstnere, der får indtægter fra den løbende udnyttelse af deres værker.

   På det musikalske og litterære område får ophavsmændene som bekendt del i de mange udnyttelser af deres værker via reproduktion, fremførelse, bearbejdelse osv.

   Ophavsmænd til originale grafiske og plastiske værker har derimod færre muligheder for udnyttelse end kunstnere inden for andre kunstneriske områder. Inden for billedkunst udnyttes værket væsentligst i forbindelse med videresalg, og kunstneren har, når salget er overstået, ikke flere rettigheder.

4. Derfor har man i nogle lande ment, at det for at skabe ens forhold for de forskellige kategorier af kunstnere er nødvendigt at give ophavsmænd til grafiske og plastiske værker ret til en del af salgsprisen, hver gang et værk skifter ejer. Følgeret er således en ret til vederlag, dvs. en afsvækket enerettighed.

5. Formålet med følgeretten er at sikre, at ophavsmanden får del i det provenu, som hans værk giver anledning til, og der er således tale om en ret til vederlag. Denne ret hører ind under ophavsretten og berører ikke skatteområdet, da skattemyndighederne ikke foretager opkrævning til fordel for statskassen.

6. Elleve af de femten medlemsstater anerkender principielt følgeretten, og otte medlemsstater anvender allerede en sådan i praksis. Følgeretten indgår i de pågældende landes lovgivning om ophavsret og er klassificeret blandt formuerettigheder. Følgeretten er endvidere en tidsbegrænset rettighed.

7. En analyse af medlemsstaternes følgeretslovgivning viser store forskelle, hvad angår de omfattede værker, de begunstigede, de transaktioner, der giver anledning til betaling af vederlag, og de øvrige regler for følgeret.

8. De forskelle, der findes i medlemsstaternes følgeretslovgivning, giver ikke en retlig ramme, der kan sikre en harmonisk udvikling af markedet for nutidig og moderne kunst i Den Europæiske Union. Derfor har Kommissionen, siden den i januar 1991 offentliggjorde sit arbejdsprogram for ophavsret og beslægtede rettigheder, "Opfølgning af grønbogen"[1], hvor et eventuelt fællesskabsinitiativ vedrørende følgeret blev nævnt i afsnit 8.5, gennemført en række høringer på basis af spørgeskemaer og offentlige høringer i juli og november 1991, i august 1994 og i februar 1995. Endvidere har Kommissionen gennemført analyser af de økonomiske og juridiske aspekter af denne problematik med udgangspunkt i de særlige forhold, der gør sig gældende på kunstmarkedet. Nedenfor gengives hovedlinjerne i disse analyser.

II. Analyse af det berørte marked

1. Det skal først og fremmest understreges, at det kunstmarked, der normalt er berørt af følgeretten, er markedet for nutidig kunst på grund af den begrænsede beskyttelsestid. Følgeretten kan ligeledes i enkelte tilfælde berøre moderne kunstværker, hvis kunstnerne lever længe.

2. Endvidere skal man være opmærksom på, at markedsdeltagerne, idet der jo optræder en række personer på kunstmarkedet, øver indflydelse på priserne. Der er tale om kunsthandlere, gallerier, auktionsfirmaer, store samlere og staten.

   Der skal ligeledes skelnes mellem det primære og det sekundære marked. Det primære marked er det marked, hvor originalværkerne sælges første gang. Det sekundære marked er det marked, hvor værkerne videresælges, og kun dette marked er berørt af følgeretten.

3. Fællesskabets kunstmarked er i høj grad påvirket af verdensmarkedet. De kunstgenstande, der sælges i den øverste priskategori, har en international kundekreds. De udgør en mobil masse, der hele tiden søger mod de bedste afsætningssteder, idet kunderne (købere og sælgere) rejser rundt i hele verden.

1 KOM(90) 584 endelig udg. af 17. januar 1991.

På det internationale plan er de vigtigste salgssteder New York og London efterfulgt af Paris. Ofte er hverken sælger eller køber bosiddende i de lande, hvor salgsstederne findes.

Ind- og udførsel af kunstgenstande sker derfor meget hyppigt. Da markedet er meget flygtigt, kan det uden besvær flyttes fra det ene land til det andet.

4. Det er meget vanskeligt præcist at vurdere størrelsen af det internationale marked, da der stort set ikke findes statistiske data om de foretagne transaktioner, med undtagelse af salg på auktioner og ind- og udførsel. Derfor kan markedet kun vurderes på basis af skøn over det samlede antal transaktioner på verdensplan.

Disse skøn, der foretages ved at anvende en multiplikatorkoefficient for auktionssalget, beløb sig i 1989, afhængig af hvilke koefficienter der anvendes, til 25-60 mia ECU[2].

De største købere på det internationale marked fordelte sig i 1989 som følger:
- USA: 50%
- Japan: 25%
- Europa: 20%.

5. Det fremgår af OECD's statistik for 1992 om indførsel/udførsel af malerier, tegninger, graveringer og skulpturer, at kunstværker fra de tyske, franske, spanske og belgiske markeder væsentligst sælges i Schweiz, Det Forenede Kongerige og i USA[3] (jf. tabel 1).

Tabel 1: Handel med malerier, tegninger, graveringer og skulpturer (i 1 000 USD) (de vigtigste markeder for OECD's medlemsstater)

	D	F	I	NL	B/L	UK	E	CH	EU
D	/	42 494	10 628	23 351	16 507	97 019	14 915	186 600	72 307
F	23 211	/	6 282	4 780	15 876'	53 134	7 061	126 203	104 445
I	11 572	8 443	/	1 002	1 941	4 296	3 116	15 323	11 424
NL	12 839	11 120	1 519	/	20 294	37 345	20 065	11 652	19 164
B/L	6 136	18 017	781	14 698	/	79 707	3 085	16 098	8 229
UK	8 773	206 781	35 035	151 321	29 813	/	64 406	407 439	585 567
E	3 505	13 247	197	2 559	785	14 821	/	8 206	3 896
CH	105 068	136 222	11 827	27 238	6 539	125 942	26 495	/	252 359
EU	105 565	59 074	13 299	28 727	8 620	126 851	24 007	161 779	/

2 Observatoire des mouvements internationaux d'oeuvres d'art, Paris, 1993.

3 Analysen "Le droit de suite dans l'Union Européenne, Analyse juridique, Eléments économiques", Bruxelles 1995, s. 112 (analyse foretaget på Kommissionens foranledning).

6. Kunstauktioner nåede på internationalt plan et højdepunkt i 1989/90. Den økonomiske recession, der især ramte moderne og nutidig malerkunst, medførte et betragteligt fald i 1991/92. Siden har der været en behersket opgang i den økonomiske aktivitet og i salget af kunstværker (jf. tabel 2).

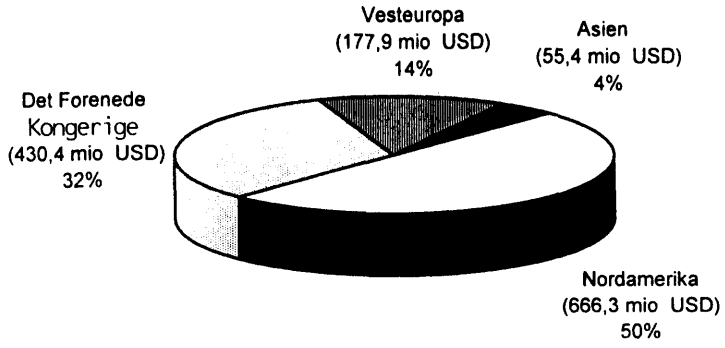
Tabel 2: Udsving på det internationale kunstmarked (offentligt auktionssalg)[4] på basis af omsætningen i GBP				
År	1989/90-1988/89	1990/91-1989/90	1991/92-1990/91	1992/93-1991/92
Årlige udsving	+ 57,5%	- 69,8%	- 21,3%	+ 23,4%

Internationalt foretages auktioner væsentligst af de store auktionsfirmaer som f.eks. Sotheby's og Christie's. En opdeling efter land viser USA's og Det Forenede Kongeriges dominans.

7. Hvad angår fordelingen af Sothesby's auktioner i 1994 fandt 50% sted i Nordamerika, 32% i Det Forenede Kongerige og 14% i Vesteuropa. 6% af salget vedrørte nutidige kunstværker og 14% impressionistiske værker og moderne kunst (jf. tabel 3)[5].

Tabel 3: Sothesby's auktionssalg i 1994

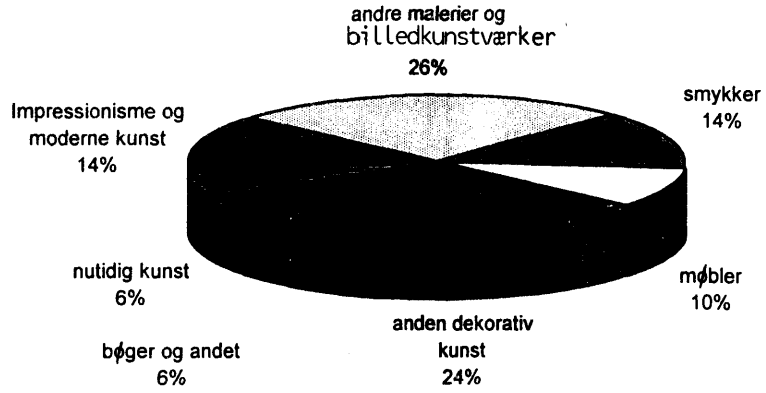
Geografisk fordeling

4 Kilde: Art Sales Index; analyse foretaget af ifo-Institut für Wirtschaftsforschung, Das Folgerecht der bildenden Künstler, 1994, s. 79.

5 Kilde: Sotheby's, 1995.

Fordeling efter kategori

8. Som det kan konstateres nedenfor (jf. tabel 4)[6] fordeler Christie's omsætning sig på samme måde som Sotheby's. Det fremgår af de statistiske data, at omsætningen for USA og Det Forenede Kongerige tilsammen udgør over 80% af virksomhedens samlede auktionssalg.

Tabel 4: Geografisk fordeling af Christie's omsætning (auktionssalg)

Lande	1992 % i hvert land	mio GBP		1993 % i hvert land	mio GBP
Det Forenede Kongerige	37,8	240,2		37,5	273,4
USA	44,7	284,3		42,7	311,6
Schweiz	6,9	44,1		8,3	61,3
Nederlandene	2,3	15,2		2,2	19,9
Hongkong	2,3	15,2		2,7	19,9
Italien	1,5	10,8		0,8	6,6
Monaco	2	13		3,7	27,7
Australien	2	13		3,7	27,7
Andre lande	-	-		0,8	6,4
	100	635,6		100	728,3

I perioden 1989-1993 udgjorde nutidig kunst mellem 5,6 og 9% af Christie's samlede omsætning. I 1989 og 1990, der var rekordår, udgjorde impressionistiske værker og moderne kunst henholdsvis 39,4% og 35,3% af omsætningen; denne andel faldt til et lavt niveau på 13-19% i de følgende år[7].

9. De forhold, der har konsekvenser for den økonomiske situation på kunstmarkedet, er ud over følgeretten, den sociale sikring for kunstnere (der kun eksisterer i nogle medlemsstater), salgsprovisioner, merværdiafgift inden for rammerne af indkomstskatten og moms.

6 Kilde: Christie's 1994; analyse gennemført for Kommissionen, 1995.
7 Ibid.

III. Retsgrundlag

A. Bernerkonventionen

De store lovgivningsmæssige forskelle inden for følgeret skyldes bl.a., at bestemmelserne i Bernerkonventionen til værn for litterære og kunstneriske værker (Paris-akten 1971) er meget smidige, idet unionslandene selv kan afgøre, om de vil indføre en sådan ret i den nationale lovgivning. Det hedder i konventionens artikel 14 ter:

"1. Med hensyn til originalkunstværkers og forfatteres og komponisters originale manuskripter har ophavsmanden - eller efter hans død de personer eller institutioner, som den nationale lovgivning dertil bemyndiger - en uoverdragelig ret til at være medinteresserede i de salgshandlinger, som værket er genstand for efter den første overdragelse fra ophavsmanden selv.

2. Den i foregående stykke omhandlede beskyttelse kan kun kræves i et unionsland, hvis lovgivningen i det land, til hvilket ophavsmanden hører, indrømmer en sådan beskyttelse, og i den udstrækning, den indrømmes af lovgivningen i det land, hvor denne beskyttelse kræves.

3. De nærmere regler med hensyn til opkrævningen og beløbenes størrelse fastsættes i hvert lands nationale lovgivning."

B. Anvendelse af følgeretten i medlemsstaterne

Som nævnt ovenfor er der store forskelle i medlemsstaternes nationale lovgivning, og visse lande har ikke indført en følgeretsordning i den nationale lovgivning. Det kan endvidere konstateres, at visse ordninger i praksis er forblevet virkningsløse, mens andre giver en høj grad af regulering. I hovedtræk er situationen som følger:

1. Frankrig

Følgeretten blev første gang anerkendt i Frankrig i en lov fra 1920, der blev suppleret med et dekret og flere bekendtgørelser. Det var imidlertid først i 1957, at denne ret blev indført i lovgivningen om ophavsret. Den nuværende lovgivning (kodifikation fra 1992) begrænser ikke følgeretten til auktioner. Retten finder ligeledes anvendelse ved privat salg via en handlende. Denne udvidelse af anvendelsesområdet er imidlertid forblevet uden virkning, da der ikke er udstedt den nødvendige forordning til gennemførelse heraf. Der er heller ikke udstedt en sådan forordning for offentlige auktioner, men på grund af den tidligere praksis finder retten ikke desto mindre anvendelse.

2. *Belgien*

I Belgien blev følgeretten indført næsten på samme tid som i Frankrig, nemlig ved lov af 1921, hvorved der indføres en ret til vederlag i forbindelse med kunstværkers salg ved auktion. Til forskel fra lovgivningen i Frankrig blev loven ikke indført i den gamle belgiske lov om ophavsret fra 1886. Ikke desto mindre er følgeretsafgiften faktisk blevet opkrævet siden lovens indførelse.

I 1994 vedtog det belgiske parlament en ny lov om ophavsret og beslægtede rettigheder. Denne lov indeholder nye bestemmelser vedrørende følgeretten. Den ophæver loven fra 1921, men betinger denne ophævelse af anvendelsen af visse artikler, hvis ikrafttrædelse igen er betinget af vedtagelsen af en kongelig anordning, der imidlertid endnu ikke er vedtaget.

3. *Italien*

Der eksisterer ligeledes en følgeret i Italien. Imidlertid indeholder loven fra 1941 så indviklede og sofistikerede regler, at denne ret aldrig er blevet anvendt. Det er interessant at bemærke, at lovgivningen også omfatter privatsalg, og at afgiften beregnes på basis af værditilvæksten. De ændringer, der blev indført ved dekret i 1979, ser ikke ud til at have medført forbedringer. Loven har derfor kun en rent formel betydning.

4. *Tyskland*

Selv om den tyske lovgivningsmagt først indførte en følgeretsordning i loven fra 1965 om ophavsret og beslægtede rettigheder, er der tale om en meget effektiv ordning. Efter en reform i 1972 er det vederlag, der gælder for de fleste transaktioner, med undtagelse af privatsalg, steget betragteligt. Følgeretten administreres i vidt omfang i henhold til en brancheaftale, der i 1980 blev indgået mellem det kompetente forvaltningsselskab og sammenslutningen af kunsthandlere.

Medlemmerne af "*Ausgleichsvereinigung Kunst*" betaler et fast beløb til følgeretsordningen og til social sikring af kunstnere (Künstlersozialabgabe). Uden for rammerne af brancheaftalen, er de personer, der ikke er medlemmer af Ausgleichsvereinigung, vederlagspligtige i overensstemmelse med loven.

5. *Portugal*

I Portugal blev følgeretten indført ved lov af 1966. Den nye lov om ophavsret fra 1985 har styrket følgeretten, idet den er udvidet til også at omfatte manuskripter.

6. *Luxembourg*

Ved lov af 1972 blev der indført en følgeret, således at der skal betales afgift i forbindelse med auktionssalg og andet erhvervsmæssigt salg. Den nødvendige gennemførelsesforordning er imidlertid aldrig blevet vedtaget. Derfor har følgeretten aldrig haft praktisk betydning i denne medlemsstat.

7. *Spanien*

I Spanien blev følgeretten første gang anerkendt ved lov af 1987. Den nationale lovgivning tager sigte på videresalg på offentlige auktioner, i gallerier samt private transaktioner med en handlendes mellemkomst. Brugskunstgenstande er ikke omfattet. Der blev i 1992 indført en lov, hvorved arvinger får mulighed for at drage nytte af følgeretten.

8. *Danmark*

I Danmark blev loven om ophavsret revideret i 1989, og der blev derved fra 1990 indført en følgeret. Vederlaget opkræves af selskabet Copy-Dan, Billedkunst.

9. *Grækenland*

Den græske lov om ophavsret fra 1993 indfører en følgeret i forbindelse med auktionssalg og enhver form for videresalg. Det skal understreges, at som følge af en lovændring fra samme år, kan de vederlagspligtige personer unddrage sig denne forpligtelse, hvis der er tale om donation. I henhold til loven finder bestemmelserne om opkrævning af følgeretsvederlag ikke anvendelse, hvis den vederlagspligtige person *foretager en donation, der mindst svarer til provenuet fra videresalget, forudsat at a) donationer i henhold til den gældende lovgivning er skattefritaget, b) donationsbeløbet deponeres på en særlig af donataren åbnet konto i Caisse des Dépôts et des Prêts eller i en anden bank, der lovligt driver forretning i Grækenland og c) beviset for deponeringen indeholder aa) oplysninger om donator og donatar, bb) donationens værdi, cc) datoen for deponeringen og dd) donators underskrift eller den befuldmægtigedes underskrift.*

10. *Finland*

Følgeretten blev indført i Finland ved en lovreform i 1995. I henhold til gældende lov skal der svares følgeretsvederlag ved ethvert erhvervsmæssigt videresalg eller auktionssalg af kunstværker, med undtagelse af bygningskunst, fotografier, brugskunst og serieproducerede industrielt designede produkter. Følgeretsordningen administreres af forvaltningsselskabet KUVASTO. Bestemmelserne om følgeret gælder for alle finske statsborgere, også hvis de er bosat i en anden EU-medlemsstat eller i en EØS-medlemsstat.

11. Sverige

I Sverige blev der med lov af 7. december 1995, der trådte i kraft den 1. januar 1996, indført en følgeretsordning. Lovens bestemmelser ligner lovgivningen i de øvrige nordiske medlemslande. Det gælder bl.a. kategorier af værker og transaktioner, følgeretsafgiften og forvaltningen heraf.

12. Oversigt

De lovgivningsmæssige forskelle, der kan konstateres i medlemsstaternes lovgivning om følgeret, i det omfang en sådan findes, er beskrevet kortfattet nedenfor (jf. tabel 5 og 6).

Tabel 5: Følgeretslovgivning, værktyper og transaktioner dækket af følgeretten

Medlemsstater	Lovgivning	Ikraft-trædelse	Værktyper	Transaktioner
Frankrig	1920, 1957, 1992	1920	Grafiske og plastiske værker	Salg ved offentlig auktion eller via kunsthandler[1]
Belgien	1921, 1994	(1921) 1996?[2]	Plastiske værker	Salg ved offentlig auktion
Italien	1941	[3]	Malerier, skulpturer, tegninger, graveringer og manuskripter	Salg ved offentlig auktion og privatsalg[4]
Tyskland	1965, 1972	1965	Plastiske kunstværker[5]	Salg ved offentlig auktion eller via kunsthandler
Portugal	1966, 1985	1966	Originalkunstværker, manuskripter	Alt videresalg
Luxembourg	1972	[2, 3]	Grafiske og plastiske kunstværker	Salg ved offentlig auktion eller via kunsthandler
Spanien	1987, 1992	1987	Plastiske kunstværker	Salg ved offentlig auktion, via et firma, en kunsthandler eller en handelsagent
Danmark	1989	1990	Originalkunstværker og kopier heraf, brugskunstværker[6]	Erhvervsmæssigt videresalg (auktionssalg, salg via forretninger eller på en hvilken som helst anden måde)
Grækenland	1993	1993[7]	Originalværker	Salg ved auktion og ethvert videresalg via kunsthandler
Finland	1995	1995	Billedkunstværker[8]	Salg ved offentlig auktion og erhvervsmæssigt salg
Sverige	1995	1996	Billedkunstværker[9]	Alt erhvervsmæssigt videresalg

1 Opkræves ikke i praksis ved salg via kunsthandler.
2 Gennemførelsesforordning endnu ikke vedtaget.
3 Finder ikke anvendelse i praksis.
4 Efter det første salg.
5 Med undtagelse af brugskunst og arkitektur.
6 Med undtagelse af serieproducerede værker.
7 Finder ikke anvendelse i tilfælde af donation.
8 Med undtagelse af bygningskunst, fotografier, brugskunst og serieproduceret industrielt design.
9 Med undtagelse af bygningskunst og serieproduceret brugskunst.

Tabel 6: Satser, beløbsgrænser og forvaltning af følgeretten			
Medlemsstater	**Lovbestemt sats**	**Beløbsgrænser**	**Forvaltning af følgeretten**
Frankrig	3%	> 100 FRF[1]	Forvaltningsselskab eller individuelt
Belgien	4%	50 000 BEF	
Italien	Første offentlige salg: 1-5% af salgsprisen; efterfølgende salg: 2-10%af værditilvæksten; privatsalg: 5-10% af værditilvæksten	Offentligt salg: >/= 1 000/5 000/ 10 000 ITL afhængig af værktype; ikke-offentligt salg: >/= 4 000/30 000/ 40 000 ITL afhængig af værktype[2]	Obligatorisk kollektiv forvaltning
Tyskland	5% af salgsprisen[3]	100 DEM	Ikke-obligatorisk kollektiv forvaltning[3]
Portugal	6% af fortjenesten ved transaktionen[5]		
Luxembourg	Maksimumssats: 3%		
Spanien	3%	>/= 300 000 ESP	
Danmark	5% af salgsprisen[6]	>/= 2 000 DKK	Obligatorisk kollektiv forvaltning
Grækenland	5% af salgsprisen[6]		Ikke-obligatorisk kollektiv forvaltning
Finland	5% af salgsprisen[6]	100 FIM[7]	Obligatorisk kollektiv forvaltning
Sverige	5% af salgsprisen[6]	1/20 af det grundbeløb, der er fastsat i loven om generel forsikringsvirksomhed	Obligatorisk kollektiv forvaltning

1 Da der endnu ikke er udstedt en gennemførelsesforordning, finder den tidligere lovgivning fortsat anvendelse i praksis.
2 Forudsat at salgsprisen ikke ligger over den først realiserede salgspris ganget med fem.
3 Jf. brancheaftalen.
4 Retten til at indhente oplysninger om vederlagspligtige transaktioner kan kun udøves af det kompetente forvaltningsselskab.
5 Der tages højde for inflationsindeks.
6 Inklusive provision, eksklusive moms.
7 Fremgår ikke af loven. Fastsættes af det kompetente forvaltningsselskab.

C. Situationen i de øvrige medlemsstater

I de øvrige medlemsstater, nemlig Østrig, Irland, Nederlandene, Det Forenede Kongerige, findes der på nuværende tidspunkt ingen følgeret.

I **Østrig** har parlamentet foreløbig forkastet forslagene om indførelse af en følgeret, der var inspireret af den tyske model med udgangspunkt i EF-Domstolens dom i "Phil Collins"-sagen[8].

8 Forenede sager C-92/92 og C-326/92 (Phil Collins).

Det fremgår af denne dom fra den 20. oktober 1993, at gensidighedsprincippet ikke kan opretholdes i en fællesskabssammenhæng. Ophavsmænd fra andre medlemsstater, hvor der ikke gælder en følgeret, kan derfor i medfør af traktatens artikel 6 kræve samme behandling som det pågældende lands statsborgere og gøre en sådan ret gældende i forbindelse med videresalg af deres værker i en medlemsstat, hvor der findes en følgeretsordning.

Den østrigske lovgivningsmagt fandt derfor i forbindelse med reformen af loven om ophavsret i 1994[9], at det var uacceptabelt, at følgeretten skulle gælde for statsborgere fra medlemsstater, f.eks. fra Det Forenede Kongerige, hvor der ikke gælder en følgeret, og foretrak at udskyde indførelsen af en sådan, indtil der eventuelt sker en harmonisering i Den Europæiske Union.

I **Det Forenede Kongerige** har politiske og juridiske indvendinger forhindret, at der blev indført en følgeret i den britiske lov om ophavsret fra 1988. Whitford-udvalget, som det britiske parlament havde bedt om bl.a. at undersøge denne problematik, afviste i sin rapport fra 1977 at anerkende en sådan ret.

Det blev i den forbindelse fremhævet, at effektiviteten af en sådan ret først og fremmest er betinget af, at der er tale om en uoverdragelig ret; imidlertid er begrebet uoverdragelighed i modstrid med den britiske praksis inden for "copyright". Endvidere har umuligheden af kontrol med privat salg samt ønsket om ikke at forskelsbehandle auktionssalg været en yderligere hindring for indførelsen af en sådan ret. Endelig mente udvalget, at de praktiske følger af en sådan ret for kunstnerne er minimal i forhold til de ofte meget høje opkrævnings- og administrationsomkostninger. Udvalget konkluderede derfor, at en følgeret hverken er rimelig, logisk eller praktisk anvendelig.

I **Irland** følges ligeledes "copyright"-traditionen, og man har her taget et vist forbehold over for en eventuel indførelse af en følgeret i den nationale lovgivning.

D. Situationen i visse tredjelande

1. Vesteuropa uden for Den Europæiske Union

I forbindelse med den **schweiziske** lovreform i 1993 var der et spinkelt flertal mod at indføre en følgeret. Denne beslutning var væsentligst begrundet i økonomiske overvejelser, idet der er en tendens til at favorisere Schweiz som salgssted for moderne og nutidig kunst.

I **Norge** blev der ved lov af 1948, revideret i 1989, indført en ordning, hvorefter der ved ethvert erhvervsmæssigt salg af et kunstværk skal beregnes en afgift på 3%, der går til en solidaritetsfond for plastiske kunstnere.

I **Island** har der siden 1987 eksisteret en lignende lovgivning.

9 1563 Der Beilagen zu den Stenographischen Protokollen des Nationalrats, 15.4.1994, s. 9-10.

2. *De central- og østeuropæiske lande*

Siden reformen af ophavsretslovgivningen i 1993 og 1994 findes der i de fleste central- og østeuropæiske lande en følgeret. På nuværende tidspunkt findes en sådan ret i Bulgarien, Estland, Ungarn, Letland, Litauen, Polen og Slovenien. I Rumænien er der udarbejdet et lovforslag med henblik på indførelsen af en sådan ret.

3. *USA*

I **USA** blev der i 1992 gennemført offentlige høringer om det betimelige i at indføre en følgeret på føderalt niveau i overensstemmelse med *Visual Artists Rights Act* fra 1990. Disse høringer tog bl.a. udgangspunkt i situationen i Californien, hvor der siden 1977 har eksisteret en lovgivning desangående, samt situationen i Frankrig, Tyskland og Belgien hvad angår det praktiske aspekt med opkrævning af vederlaget. I rapporten fra *Copyright Office* blev det konkluderet, at der på nuværende tidspunkt ikke var tilstrækkelig økonomisk og politisk begrundelse for at indføre en følgeret i USA. Ifølge rapporten kan Kongressen imidlertid blive nødt til påny at overveje indførelsen af en følgeret, hvis der sker en harmonisering i Den Europæiske Union[10][11].

Copyright Office har derfor udarbejdet en model for at lette indførelsen af en ordning med det formål bedre at bistå kunstnerne uden derved nævneværdigt at skade interesserne på kunstmarkedet.

4. *Den øvrige verden*

For den øvrige verdens vedkommende kan det konstateres, at Algeriet, Brasilien, Burkina Faso, Elfenbenskysten, Chile, Congo, Costa Rica, Ecuador, Rusland, Guinea, Madagascar, Marokko, Peru, Filippinerne, Senegal, Tunesien, Tyrkiet og Uruguay principielt anerkender en følgeret.

I de fleste tilfælde beregnes der imidlertid ikke i praksis et følgeretsvederlag, enten fordi der er tale om små markeder, eller fordi det gældende opkrævningssystem ikke er særlig effektivt.

IV. Behovet for en indsats

For at afgøre om det er nyttigt på fællesskabsniveau at harmonisere følgeretten, er det nødvendigt at foretage en analyse af de økonomiske følger af de lovgivningsmæssige forskelle på området. Det er endvidere nødvendigt at tage højde for nærhedsprincippet og vælge det korrekte retsgrundlag.

10 Droit de suite: The Artists's Resale Royalty, a report of the Register of Copyrights, December 1992, s. 149 ff.

A. De økonomiske følger af forskellene, konkurrenceforvridning

1. Det skal først og fremmest erindres, at Kommissionen i forbindelse med anvendelsen af sin initiativbeføjelse inden for ophavsret skal forfølge mål, der er opstillet i traktatens artikel 7A, nemlig oprettelse af det indre marked.

   I traktatens artikel 7A, stk. 2, defineres det indre marked som "et område uden indre grænser med fri bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital i overensstemmelse med bestemmelserne i denne traktat".

2. Med hensyn til fri bevægelighed for varer og risikoen for konkurrenceforvridning, er det klart, at de betragtelige forskelle i medlemsstaternes lovgivning og den usikkerhed, der hersker om anvendelsen af følgeretten i medlemsstaterne, kan have en skadelig virkning på det indre marked for kunstværker.

3. De nutidige og moderne kunstværker, der ligger i den dyre prisklasse, vil fortrinsvis blive solgt i de lande, hvor de samlede salgsomkostninger er mest favorable. Det er klart, at opkrævning af en afgift, der i visse tilfælde er på 5-6% af salgsprisen, vil favorisere de salgssteder, hvor der ikke findes en følgeretsafgift. På fællesskabsniveau kan man konstatere, at salg af kunstværker flyttes til lande, hvor der ikke opkræves følgeretsafgift, eller hvor afgiften er lav.

4. På basis af tallene for autionssalg kan man konstatere, at værker fra verdenskendte nutidige kunstnere, hvis værker sælges til en høj pris, hyppigst bliver solgt i London og i New York. De såkaldte "mindre" værker fra de samme kunstnere, der sælges i kunstnernes hjemland, sælges oftest til lavere pris.

5. For dyre kunstværkers vedkommende er det naturligvis tiltrækkende med et land med en lav følgeretsafgift eller slet ingen. Der kan derved opnås betragtelige besparelser.

6. Det kan hurtigt konstateres, at de store auktionsfirmaers omsætning fordeler sig på de lande, hvor der ikke findes en følgeretsordning, og de lande, hvor der eksisterer en følgeret, men hvor afgiften ikke opkræves (jf. punkt 6, 8 og 9). De disponible data viser, at kunstværker fra de tyske, franske, spanske og belgiske markeder hovedsageligt sælges i Det Forenede Kongerige, USA og Schweiz.

7. En manglende følgeretslovgivning i visse medlemsstater er ganske vist ikke den eneste afgørende faktor, når der skal vælges salgssted. Men den forskellige opkrævningspraksis for følgeretsafgiften betyder, at markedsdeltagerne forsøger at finde udveje for at undgå afgiften. Eksempelvis blev tre værker af den nulevende tyske kunstner Joseph Beuys sat til salg på auktion i 1988 i London og solgt til 462 000 GBP = 1 418 340 DEM. Både sælger og køber var tyske kunstsamlere. Da territorialitetsprincippet gælder for følgeretten, og da det derfor er umuligt at opkræve afgift i udlandet, var der en besparelse på ca. 71 000 DEM[11].

8. De store auktionsfirmaer er repræsenteret i alle medlemsstaterne, men sælger hovedsagelig i tre lande, hvor følgeretten ikke er anerkendt. Det ser ud til, at disse virksomheder aftager de kunstværker, hvis videresalg i oprindelseslandet ville give anledning til betaling af et følgeretsvederlag, for at sælge dem i London eller New York.

9. Nogle kunsthandlere mener, at en indførelse af en følgeret i de medlemsstater, hvor der på nuværende tidspunkt ikke findes en sådan, ville påvirke konkurrence-situationen på det nationale kunstmarked, især hvad angår USA og Schweiz. Dette skulle skyldes, at de pågældende lande faktisk i højere grad end de øvrige medlemsstater konkurrerer med tredjelande, hvor der ikke findes en følgeret.

   Denne påstand bestyrkes af det faktum, at USA i statistikken over de pågældende medlemsstaters import og eksport (jf. tabel 1) er den vigtigste handelspartner, efterfulgt af Schweiz.

10. De samme interesser fremfører, at eftersom følgeretten er konkurrenceforvridende, vil en harmonisering i Den Europæiske Union føre til et fald i handelen med kunst i de lande, der ikke har en følgeret. Udbuddet af moderne og nutidig kunst vil så blive koncentreret på markederne i de medlemsstater, der hidtil ikke har haft en følgeret, samt i USA og Schweiz.

11. Ved at fremføre sådanne argumenter erkender de berørte kredse indirekte, at følgeretten sammen med andre forhold har en reel indflydelse på kunstmarkedet.

12. Hvad angår den reelle risiko for flytning af salget til visse tredjelande, skal der tages højde for visse faktorer, der forhøjer sælgerens omkostninger, hvis værket eksporteres uden for Fællesskabets område. Det ser således ud til, at det er anvendelsen, der volder problemer, herunder især størrelsen af følgeretsvederlaget.

13. Omkostningerne i forbindelse med eksport til og efterfølgende salg i Schweiz af et værk fra Frankrig ser ud som følger (jf. tabel 7):

11 BGH, dom af 16.6.1994 - I ZR 24/92, GRUR 1994, s. 798.

Tabel 7: Auktionssalg i Schweiz af et moderne maleri 150 x 100 cm, der ikke er klassificeret som kulturgode (under 50 år)						
Værkets pris	Sælgers omkostninger[1]				Købers omkostninger[2]	
	Privat sælger		Afgiftspligtig sælger			
500 000 FRF	Værditilvækst	7,00%			Købers omkostninger	10,00%
	Salgsomkostninger	10,00%	Salgsomkostninger	10,00%	Schweizisk moms/samlet salgspris	7,15%
	Diverse[3]	5,00%	Diverse[3]	5,00%		
	Transport	2,00%	Transport	2,00%		
	Forsikring	0,30%	Forsikring	0,30%		
	I alt	24,30	I alt	17,30%	I alt	17,15%
1 000 000 FRF	Værditilvækst	7,00%			Købers omkostninger	10,00%
	Salgsomkostninger	10,00%	Salgsomkostninger	10,00%	Schweizisk moms/samlet salgspris	7,15%
	Diverse[3]	5,00%	Diverse[3]	5,00%		
	Transport	1,00%	Transport	1,00%		
	Forsikring	0,30%	Forsikring	0,30%		
	I alt	23,30%	I alt	16,30%	I alt	17,15%
1 500 000 FRF	Værditilvækst	7,00%			Købers omkostninger	10,00%
	Salgsomkostninger	10,00%	Salgsomkostninger	10,00%	Schweizisk moms/samlet salgspris	7,15%
	Diverse[3]	5;00%	Diverse[3]	5,00%		
	Transport	0,65%	Transport	0,65%		
	Forsikring	0,30%	Forsikring	0,30%		
	I alt	22,95%	I alt	15,95%	I alt	17,15%

Kilde: Chambre nationale des commissaires-priseurs, 1995.

1 Den franske sælger formodes at bære transportomkostningerne (ca. 10 000 FRF).
2 Den schweiziske køber betaler schweizisk moms på 6,5% (bortset fra fritagelsestilfælde).
3 De forskellige salgsomkostninger (katalogannoncering, transport osv.) beløber sig til ca. 5%.

14. Omkostninger ved auktionssalg i Frankrig af samme værk ser ud som følger (jf. tabel 8):

Tabel 8: Auktionssalg i Frankrig af et moderne maleri 150 x 100 cm, der ikke er klassificeret som kulturgode (under 50 år)						
Værkets pris	Sælgers omkostninger				Købers omkostninger[4]	
	Privat sælger		Afgiftspligtig sælger			
500 000 FRF	Værditilvækst	4,50%	Salgsomkostninger	11,86%	Lovbundne omkostninger ekskl. skatter	9,00%
	Salgsomkostninger	11,86%	Diverse[3]	5,93%	Moms af lovbundne omkostninger[4]	1,85%
	Diverse[3]	5,93%				
	I alt	22,29%	I alt[5]	17,79%	I alt	10,85%
1 000 000 FRF	Værditilvækst	4,50%	Salgsomkostninger	11,86%	Lovbundne omkostninger ekskl. skatter	9,00%
	Salgsomkostninger	11,86%	Diverse[3]	5,93%	Moms af lovbundne omkostninger[4]	1,85%
	Diverse[3]	5,93%				
	I alt	22,29%	I alt[5]	17,79%	I alt	10,85%
1 500 000 FRF	Værditilvækst	4,50%	Salgsomkostninger	11,86%	Lovbundne omkostninger ekskl. skatter	9,00%
	Salgsomkostninger	11,86%	Diverse[3]	5,93%	Moms af lovbundne omkostninger[4]	1,85%
	Diverse[3]	5,93%				
	I alt	22,29%	I alt[5]	17,79%	I alt	10,85%

Kilde: Chambre nationale des commissaires-priseurs, 1995.

1 Den Franske sælger formodes at bære transportomkostningerne (ca. 10 000 FRF).
2 Den schweiziske køber betaler schweizisk moms på 6,5% (bortset fra fritagelsestilfælde).
3 De forskellige salgsomkostninger (katalogannoncering, transport osv.) beløber sig til ca. 5%.
4 Den afgiftspligtige skal tilbagebetale momsen af salget.
5 Fortjenesten ved salget pålægges en afgift på 18,6% (undtaget er de tilfælde, hvor der betales afgift af hele salgsprisen).

15. Det fremgår af denne sammenligning, at auktionssalg i Schweiz ikke altid er økonomisk mere interessant end i Frankrig. Denne konstatering bekræftes af sammenlignelige tal for transport af et værk fra Tyskland til Schweiz og USA med henblik på salg på auktion i Basel, Genève og New York (jf. tabel 9 og 10):

Tabel 9: Salg på auktion af et moderne maleri 100 x 120 cm til en værdi af 100 000 DEM	
Transport fra Köln til Basel eller Genève (midlertidig indførsel)	
- Afhentning	165 DEM
- Emballage	42 DEM
- Tyske toldomkostninger	195 DEM
- Transportomkostninger til Basel	480 DEM
- Transportomkostninger til Genève	680 DEM
- Faste omkostninger DE*	35 DEM
- Schweiziske toldomkostninger	175 CHF
- Provisioner	1,95 o/oo
- Faste omkostninger CH**	38 CHF
* Dokumenter, telekommunikationsomkostninger	
** Garantier, håndtering	

Tabel 10: Salg på auktion af et moderne maleri 100 x 120 cm til en værdi af 100 000 DEM	
Lufttransport fra Köln til New York	
- Afhentning	165,00 DEM
- Emballage	42,00 DEM
- Tyske toldomkostninger	195, 00 DEM
- Container 120 x 20 x 140 cm	340,00 DEM
- Transport til lufthavnen	115, 00 DEM
- Handling	78,00 DEM
- Lufttransportomkostninger 56 kg	271,04 DEM
- AWB-omkostninger	45,50 DEM
- VIC-omkostninger	75,00 DEM
- Faste omkostninger DE*	38,50 DEM
- Administrationsomkostninger	65,00 DEM
- Amerikanske toldomkostninger**	480,00 USD
- Custom bond	263,25 USD
- Custom user fee	170,10 USD
* Dokumenter, telekommunikationsomkostninger	
** Inkl. modtagelse og udpakning	

Kilde: Arbeitskreis deutscher Kunsthandelsverbände, 1995.

16. Det kan konkluderes, at en følgeretsafgift har betydning for konkurrencen både i Fællesskabet og på internationalt plan. Som enhver skatte- og afgiftsbyrde er den en af de faktorer, som sælgeren af et kunstværk skal tage højde for. I visse tilfælde er den helt klart en af de faktorer, der bidrager til konkurrenceforvridning og flytning af kunsthandelen inden for Den Europæiske Union.

17. Det er interessant at bemærke, at Rådet netop har vedtaget direktiv 94/5/EF[12], der er en tilføjelse til det fælles merværdiafgiftssystem og en ændring af direktiv 77/388/EØF, med den begrundelse, at forskellene i medlemsstaternes afgiftssystemer, bl.a. hvad angår kunstgenstande, er konkurrenceforvridende og fører til aktivitetsflytninger mellem medlemsstaterne. Rådet har således besluttet at bringe disse forskelle til ophør og foretage en gradvis tilpasning af medlemsstaternes lovgivning på området.

18. I relation til det indre marked er det imidlertid ikke nok med rent skattemæssige foranstaltninger for at sikre kunstgenstandes fri bevægelighed i Den Europæiske Union. Når de skattemæssige hindringer er fjernet, er den væsentligste tilbageblivende konkurrenceforvridende faktor en manglende harmonisering af følgeretten. Forskellene i medlemsstaternes ophavsretslovgivning er fortsat en årsag til konkurrenceforvridning på kunstmarkedet. Der kan kun skabes et velfungerende indre marked for kunstværker, hvis der sker en samtidig harmonisering af følgeretslovgivningen. Dette synes endnu mere uomgængeligt efter "Phil Collins-dommen".

B. Subsidiaritet og politisk relevans

1. Det må formodes, at "Phil Collins"- dommen og anvendelsen af princippet om ikke-forskelsbehandling på grund af nationalitet spiller en afgørende rolle i Den Europæiske Union sammen med forbuddet mod at anvende gensidighedsprincippet.

2. Fremover vil både private og offentlige kunsthandlere skulle opkræve følgeretsafgift af værker, der er udført af andre medlemsstaters statsborgere, selv om der i disse kunstneres hjemland ikke opkræves en sådan følgeretsafgift.

3. Medlemsstaterne kan ikke fjerne denne ulighed på nationalt plan, medmindre de ophæver den lovgivning, hvorved der indføres en sådan følgeret. Under høringen den 24. februar 1995 var de fleste medlemsstater imidlertid langt fra indstillet på at tage et sådant skridt, og de mente, at en generel indførelse af en følgeret ville bringe den forskellige behandling af nutidige kunstnere i medlemsstaterne til ophør og fremme en harmonisk udvikling af kunstmarkedet. De fleste medlemsstater var derfor positivt indstillet over for et initiativ fra Kommissionen om harmonisering af følgeretten.

12 EFT nr. L 60 af 3.3.1994, s. 16.

C. Det relevante retsgrundlag

1. Under en høring af de internationale ikke-statslige organisationer om en harmonisering af følgeretten, der fandt sted i 1980'erne, samt i flere programmer og memoranda fra samme tidsrum, gav Kommissionen udtryk for, at man på et givet tidspunkt kunne forestille sig et direktivforslag om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes følgeretslovgivning i overensstemmelse med traktatens artikel 100.

2. På det tidspunkt var Det Økonomiske og Sociale Udvalg og Europa-Parlamentet ligeledes optaget af problemet og havde støttet et initiativ med udgangspunkt i den bestemmelse i traktaten, der muliggør en indbyrdes tilnærmelse af de love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne, der vedrører det indre markeds oprettelse og funktion.

3. Reglerne om oprettelse af fællesmarkedet er indeholdt i EF-traktatens artikel 7. Det fælles marked skulle være etableret ved udgangen af overgangsperiodens tredje etape, dvs. i 1969. Det er derfor ikke mere aktuelt.

4. Siden har fællesakten fra 1987 og Traktaten om Den Europæiske Union fra 1992 ændret primærretten, idet der blev indført en række nye retsgrundlag, både i kapitlet i traktaten om tilnærmelse af lovgivningerne og andre steder.

   I traktatens artikel 100 A, stk. 1, som ændret i Traktaten om Den Europæiske Union, hedder det:

   "Uanset artikel 100 og medmindre andet er bestemt i denne traktat, finder følgende bestemmelser anvendelse med henblik på virkeliggørelsen af de i artikel 7 A fastsatte mål. Rådet, der træffer afgørelse efter fremgangsmåden i artikel 189 B og efter høring af Det Økonomiske og Sociale Udvalg, vedtager de foranstaltninger med henblik på indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser, der vedrører det indre markeds oprettelse og funktion".

5. Nogle af de berørte kredse har imidlertid til stadighed under de seneste høringer om følgeret fremført, at hvis Kommissionen tager et lovgivningsinitiativ, ville det være hensigtsmæssigt at basere forslaget på traktatens artikel 100. Der mindes om, at ifølge denne bestemmelse skal Rådet træffe afgørelse med enstemmighed.

6. Endvidere foreslog myndighederne fra én medlemsstat under den seneste høring, at traktatens artikel 128, der i traktaten om Den Europæiske Union står i afsnittet om kultur, skulle udgøre retsgrundlaget. Det er korrekt, at Fællesskabet skal tage hensyn til de kulturelle aspekter i sin indsats, som det fremgår af traktatens bestemmelser (artikel 128, stk. 4), men der mindes om, at enhver harmonisering af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser på dette område udtrykkelig udelukkes (artikel 128, stk. 5, første led).

7. På grund af forskellene i de gældende retssystemer hvad angår følgeret og under hensyntagen til de ulige beskyttelsesforhold samt de deraf følgende konkurrencemæssige virkninger for kunstmarkedet, mener Kommissionen, at denne situation kan være en hindring for det indre markeds funktion. Det følger heraf, at artikel 100 A udgør det relevante retsgrundlag for dette forslag. I den forbindelse mindes om EF-Domstolens dom af 13. juli 1995 (sag C-350/92, Spanien mod Rådet), hvori det udtrykkeligt bekræftes, at artikel 100 A er det korrekte retsgrundlag for en harmoniseringsforanstaltning inden for området intellektuel ejendomsret, idet sigtet er at nå de mål, der er opstillet i EF-traktatens artikel 7 A.

V. Særlige bestemmelser

1. Formålet med dette direktivforslag er at harmonisere følgeretten. Med udgangspunkt i artikel 14 ter i Bernerkonventionen til værn for litterære og kunstneriske værker (Paris-akten 1971) fastsættes følgerettens område i dette direktiv. Det foreslås at udelukke privat salg fra direktivets anvendelsesområde for at undgå de dermed forbundne praktiske problemer, især hvad angår den vanskelige kontrol med sådanne transaktioner.

2. Det afgørende for følgerettens anvendelse er den form for udnyttelse, der er tale om, dvs. videresalg via auktionarer, auktionsfirmaer eller andre handelsagenter. I princippet skal der opkræves afgift, hver gang ejendomsretten til et værk overdrages, dog ikke ved det første salg.

3. For at følgeretten kan være effektiv, skal den være uoverdragelig, og det skal ikke være muligt at give afkald på en sådan ret.

4. Under høringerne gav de fleste deltagere udtryk for, at der ikke blot burde opkræves afgift ved auktionssalg, men også ved salg via kunsthandlere og handelsagenter. Det faktum, at samme værktyper sælges enten i gallerier eller ved auktion bør betyde, at de behandles på samme måde.

5. For at sikre en ensartet anvendelse af følgeretten er det nødvendigt at fastsætte, for hvilke værker den gælder. Det er derfor vigtigt at definere begrebet originalværk. Unikke eksemplarer af et værk falder klart ind under begrebet. Visse værktyper, hvoraf der er udført et begrænset antal kopier, bør falde ind under en følgeretsordning, i det omfang de af branchen opfattes som sådanne.

6. Følgeretsafgiften skal beregnes af salgsprisen. Det vil give store kontrolvanskeligheder at begrænse beregningsgrundlaget til værditilvæksten i forhold til købsprisen. Et følgeretsvederlag bør som ethvert andet ophavsretligt vederlag stå i forhold til værkets udnyttelsesmåde, uanset værkets succes.

7. Den beløbsgrænse, fra hvilken der skal opkræves følgeretsafgift, bør ikke være for høj, da det vil betyde, at kun de mest kendte kunstnere modtager vederlag. En beløbsgrænse på 1 000 ECU udgør et gennemsnit af de forskellige gældende nationale tærskler.

8. Kommissionen mener, at man bør give medlemsstaterne mulighed for at anvende en lavere beløbsgrænse end den i Fællesskabet gældende til beregning af følgeretsvederlag, selv om en sådan afvigelse ikke skaber ensartethed.

   Hvis en medlemsstat benytter sig af denne mulighed, vil følgeretten ligeledes finde anvendelse på værker med ringe handelsværdi. Den eventuelle forskel, der derved skabes, vil ikke i nævneværdig grad påvirke samhandelen i det indre marked. Indførelse af en lavere national beløbsgrænse kan være begrundet i oplagte sociale hensyn.

9. Følgeretsafgiften bør ikke være for høj. En basisafgift på 4% er et rimeligt gennemsnit af de afgifter, der gælder i de forskellige medlemsstater.

10. En harmonisering af følgeretten bør ikke fremme salget af nutidige kunstværker uden for Fællesskabet.

11. Visse berørte kredse har foreslået at indføre en afgift, hvis et værk udføres af Den Europæiske Union, for at undgå at værker bliver solgt, uden at der betales afgift. Ud over de praktiske kontrolproblemer i forbindelse med en sådan udførsel, er en sådan tilgang i modstrid med det territorialitetsprincip, der gælder for følgeretten. Afgiften kan derfor ikke opkræves ved salg i tredjelande.

12. Kommissionen mener, at det ville være bedst med en degressiv følgeretsafgift med tre beløbsgrænser. Den afgift på 2% af salgsprisen eksklusive afgifter, der foreslås for den øvre beløbsgrænse på 250 000 ECU, svarer stort set til de ekstraomkostninger, der påløber ved en udførsel for at undgå følgeretsafgiften.

13. Hvad angår rettighedshaverne, blev det under høringerne foreslået at begrænse det antal rettighedshavere, der efter ophavsmandens død falder ind under følgeretsordningen. I lyset af subsidiaritetsprincippet bør man imidlertid afstå fra ethvert initiativ, der vedrører arveretten i medlemsstaterne, så meget mere som denne problematik ikke kan forventes at påvirke det indre markeds funktion.

14. Det er vigtigt at indføre smidige regler til administration af følgeretten. Nogle medlemsstater kræver, at følgeretsordningen administreres af et nationalt ophavsretsselskab. I princippet kan følgeretsordningen administreres af en offentlig instans via forvaltningsselskaber eller via rettighedshaverne selv, der frit skal kunne afgøre, hvordan de ønsker at forvalte denne ret. Forslaget indeholder blot en bestemmelse, der giver medlemsstaterne mulighed for at kræve en kollektiv forvaltning. I det tilfælde er det relevant at have "Phil Collins"-dommen in mente og forpligte forvaltningsselskaberne til at give ophavsmænd fra andre medlemsstater samme behandling.

15. Følgeretten gælder kun for borgere i Den Europæiske Union og for udenlandske ophavsmænd, hvis hjemland giver ophavsmænd fra Den Europæiske Union en sådan beskyttelse.

16. Følgerettens varighed kan være op til 70 år post mortem auctoris i overensstemmelse med bestemmelserne i direktiv 93/98/EØF om beskyttelsestiden for ophavsret og visse beslægtede rettigheder. På det tidspunkt er det, i modsætning til hvad nogle mener, ikke ønskeligt at indføre et "domaine public payant"-system og lægge afgift på videresalg af værker, der ikke længere nyder ophavsretlig beskyttelse.

17. Endelig vil passende metoder til kontrol af transaktioner kunne bidrage til en effektiv håndhævelse af følgeretten, bl.a. indførelse af en ret, der giver ophavsmanden eller dennes befuldmægtigede mulighed for at indhente oplysninger hos den afgiftspligtige. Eventuelle kontrolprocedurer skal anvendes under overholdelse af bestemmelserne om privatlivets fred.

Forslag til

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV

om følgeret til fordel for ophavsmanden
til et originalkunstværk

EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION HAR -

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 100 A,

under henvisning til forslag fra Kommissionen[1],

under henvisning til udtalelse fra Det Økonomiske og Sociale Udvalg[2],

i overensstemmelse med fremgangsmåden i traktatens artikel 189 B[3], og

ud fra følgende betragtninger:

1. Følgeretten inden for ophavsretten er en uoverdragelig ret, der giver ophavsmanden til et originalkunstværk eller til et originalt manuskript ret til at få del i udbyttet af de salgshandlinger, som værket er genstand for efter den første overdragelse fra ophavsmanden selv;

2. formålet med følgeretten er at sikre ophavsmænd et økonomisk udbytte af deres værkers succes; formålet er at indføre de samme økonomiske rettigheder for andre kunstnere og andre ophavsmænd, der får indtægter fra den løbende udnyttelse af deres værker;

3. følgeretten er en integrerende del af ophavsretten og udgør en væsentlig forrettighed for ophavsmænd; det er nødvendigt at indføre en sådan ret i samtlige medlemsstater for at sikre kunstnere et passende og ensartet beskyttelsesniveau;

4. ifølge traktatens artikel 128, stk. 4, skal Fællesskabet tage hensyn til de kulturelle aspekter i sin indsats i henhold til andre bestemmelser i traktaten;

5. ifølge Bernerkonventionen til værn for litterære og kunstneriske værker kan følgeretten kun finde anvendelse, hvis der i henhold til lovgivningen i det land, som ophavsmanden tilhører, findes en sådan ret; følgeretten er derfor fakultativ og underkastet gensidighedsprincippet; det fremgår af EF-Domstolens retspraksis om anvendelsen af det principielle forbud mod forskelsbehandling i traktatens artikel 6 som præciseret i dommen af 20. oktober 1993 i de forenede sager C-92/92 og C 326/92,

---

(1) EFT nr. C

(2) EFT nr. C

(3) Europa-Parlamentets udtalelse af

Phil Collins m.fl.[4], at nationale bestemmelser, der indeholder gensidighedsklausuler, ikke kan påberåbes for at nægte statsborgere fra de andre medlemsstater de rettigheder, som tilkommer den pågældende medlemsstats egne statsborgere; anvendelsen af sådanne bestemmelser er i en fællesskabsretlig sammenhæng i strid med det princip om ligebehandling, der følger af forbuddet mod al forskelsbehandling, der udøves på grundlag af nationalitet;

6. på nuværende tidspunkt er følgeretten hjemlet i de fleste medlemsstaters lovgivning; i de tilfælde, hvor der findes en sådan lovgivning, er der imidlertid forskelle, bl.a. hvad angår de pågældende værker, rettighedshaverne, vederlagssatsen, de salgsformer, der er underlagt et sådant vederlag, samt beregningsgrundlaget for vederlaget; det er af afgørende betydning for konkurrenceforholdene inden for det indre marked, om følgeretten findes; som enhver anden parafiskal afgift er den et element, som enhver, der ønsker at sælge et kunstværk, er nødt til at tage i betragtning; et sådant vederlag er i øvrigt en af de faktorer, der medvirker til at skabe konkurrencefordrejninger samt til flytning af salgsaktiviteter inden for Fællesskabet;

7. disse forskelle i anvendelsen af følgeretten i medlemsstaterne har direkte negative følger for gennemførelsen af det indre marked for kunstværker efter traktatens artikel 7 A; i den situation er traktatens artikel 100 A det rette retsgrundlag;

8. ifølge traktaten har Fællesskabet til formål at skabe grundlag for en stadig snævrere sammenslutning mellem de europæiske folk, at styrke forbindelserne mellem Fællesskabets medlemsstater samt fremme deres økonomiske og sociale fremskridt gennem en fælles handling ved at fjerne de skranker, der deler Europa; traktaten foreskriver derfor oprettelse af et indre marked, der indebærer fjernelse af hindringerne for den frie bevægelighed for varer, fri udveksling af tjenesteydelser og fri etableringsret samt gennemførelse af en ordning, der sikrer, at konkurrencen inden for fællesmarkedet ikke fordrejes; en harmonisering af medlemsstaternes følgeretslovgivning bidrager til at nå disse mål;

9. ved Rådets direktiv 77/388/EØF[5], som ændret ved direktiv 94/5/EF[6], hvorved det fælles merværdiafgiftssystem suppleres, indføres der gradvist et EF-afgiftssystem, der bl.a. finder anvendelse på kunstgenstande; skattemæssige foranstaltninger er utilstrækkelige til at sikre, at kunstmarkedet fungerer harmonisk; dette mål kan kun nås, hvis der gennemføres en harmonisering af følgeretslovgivningen;

10. de lovgivningsmæssige forskelle, der har forstyrrende virkninger for det indre marked, bør fjernes, og det bør forhindres, at der indføres nye forskelle, hvorimod det ikke er nødvendigt at fjerne eller forhindre indførelse af forskelle, der ikke udgør en hindring for det indre markeds funktion;

---

(4) Sml. 1993, s. I-5145.

(5) EFT nr. L 145 af 13.6.1977, s. 1.

(6) EFT nr. L 60 af 3.3.1994, s. 16.

11. det er ikke nødvendigt at harmonisere alle bestemmelserne i medlemsstaternes følgeretslovgivning; en harmonisering kan begrænses til de nationale bestemmelser, der har direkte følger for det indre markeds funktion; hensigten med en sådan begrænset harmonisering kan imidlertid ikke fuldt ud opnås af medlemsstaterne, dersom de handler hver for sig; i overensstemmelse med traktatens artikel 3 B, stk. 3, er den foreslåede foranstaltning således ikke mere vidtrækkende, end det er nødvendigt for at nå ovennævnte mål; direktivet er derfor i fuld overensstemmelse subsidiaritets- og proportionalitetsprincippet;

12. ifølge Rådets direktiv 93/98/EØF[7] er ophavsrettens varighed 70 år efter ophavsmandens død; følgeretten bør have samme varighed; det er derfor kun nutidige og moderne originalkunstværker, der vil være omfattet af følgeretten; normalt er nutidige og moderne kunstværker forholdsvis beskedent repræsenteret ved offentlige auktionssalg;

13. anvendelsen af følgeretten bør udstrækkes til at omfatte ethvert videresalg med undtagelse af transaktioner mellem private, som værket er genstand for efter at være blevet solgt første gang af ejeren; afgiften finder således sin endelse på alle transaktioner, der foretages af professionelle sælgere, herunder auktionsfirmaer, kunstgallerier og generelt enhver kunsthandler;

14. det er nødvendigt at indføre en effektiv ordning med udgangspunkt i de erfaringer, der allerede er høstet i medlemsstaterne hvad angår følgeret; følgeretsvederlaget bør opkræves som en procentdel af salgsprisen og ikke af værditilvæksten for de værker, hvis oprindelige værdi er blevet forøget;

15. det er nødvendigt at harmonisere de værkkategorier, for hvilke følgeretten finder anvendelse; følgeretten bør ikke omfatte brugskunst;

16. af hensyn til det indre marked bør der fastsættes EF-mindstebeløb for anvendelse af følgeretten; medlemsstaterne bør dog have mulighed for at fastsætte lavere nationale beløbsgrænser for at støtte unge kunstnere;

17. undladelse af at anvende følgeretten når det drejer sig om beløb under mindstebeløbet, gør det muligt at undgå uforholdsmæssigt store opkrævnings- og administrationsomkostninger;

18. de vederlagssatser, der er fastsat for anvendelsen af følgeretten i medlemsstaterne, er på nuværende tidspunkt meget forskellige; for at det indre marked for nutidig og moderne kunst kan fungere effektivt, er det nødvendigt at fastætte ensartede satser;

19. et degressivt følgeretsvederlag på grundlag af beløbsgrænser kan bidrage til at undgå omgåelse af Fællesskabets følgeretslovgivning; vederlagssatserne skal både tage højde for kunstnernes og kunstmarkedets interesser;

---

[7] EFT nr. L 290 af 24.11.1993, s. 9.

20. det er sælgeren, der skal erlægge det beløb, der er opkrævet som følgeretsvederlag; som sælger anses den person eller virksomhed, i hvis navn salget sker;

21. det er ønskeligt at indføre en ordning med mulighed for regelmæssig justering af beløbsgrænser og vederlagssatser; det er i den henseende hensigtsmæssigt at pålægge Kommissionen at udarbejde regelmæssige rapporter om den praktiske anvendelse af følgeretten og om nødvendigt fremsætte forslag til ændring af grænser og satser;

22. det bør under overholdelse af subsidiaritetsprincippet fastsættes, hvem der kan gøre følgeretten gældende; dette direktiv bør derfor ikke berøre medlemsstaternes arveret; ophavsmandens retssuccessorer bør dog kunne gøre følgeretten fuldt ud gældende efter ophavsmandens død;

23. det bør overlades til medlemsstaterne at fastsætte de nærmere bestemmelser for opkrævning og forvaltning af de beløb, der er opkrævet som følgeretsvederlag; forvaltningen kan eventuelt overlades til et kollektivt forvaltningsselskab; medlemsstaterne skal imidlertid sikre opkrævning, inddrivelse og udbetaling af vederlag, der er opkrævet for statsborgere fra andre medlemsstater;

24. følgeretten bør forbeholdes medlemsstaternes statsborgere og udenlandske ophavsmænd fra tredjelande, der giver ophavsmænd, der er statsborgere i medlemsstaterne en sådan beskyttelse;

25. der bør indføres passende og praktisk anvendelige metoder til kontrol af transaktionerne for at sikre, at medlemsstaterne faktisk anvender følgeretten; dette indebærer en ret for ophavsmanden eller dennes befuldmægtigede til at indhente de nødvendige oplysninger hos den vederlagspligtige -

UDSTEDT FØLGENDE DIREKTIV:

KAPITEL 1
Anvendelsesområde

Artikel 1
Følgerettens genstand

Medlemsstaterne indfører til fordel for ophavsmanden til et originalkunstværk en følgeret, der består i uoverdragelig ret til opkrævning af en procentsats af salgsprisen ved ethvert videresalg af værket med undtagelse af salg foretaget af en person, der handler som privatperson, efter ophavsmandens første afhændelse af værket.

Artikel 2
Kunstværker, der er omfattet af følgeretten

Ved originalkunstværk forstås i dette direktiv manuskripter og plastiske kunstværker, herunder malerier, collager, tegninger, graveringer, kobberstik, litografier, skulpturer, vægtæpper, keramisk kunst og fotografier, i det omfang der er tale om værker, der alene er udført af kunstneren, eller eksemplarer, der inden for branchen i Fællesskabet betragtes som originalværker.

KAPITEL II
Særlige bestemmelser

Artikel 3
Beløbsgrænser

1. Det i henhold til artikel 1 opkrævede vederlag erlægges, når salgsprisen er på mindst 1 000 ECU.

2. Medlemsstaterne kan fastsætte en national beløbsgrænse, der er lavere end den i stk. 1 nævnte.

Artikel 4
Vederlagssats og opkrævning

Det i henhold til artikel 1 opkrævede vederlag fastsættes således:

a) 4% af salgsprisen for beløb mellem 1 000 og 50 000 ECU

b) 3% for beløb mellem 50 000 og 250 000 ECU

c) 2% for beløb over 250 000 ECU.

Følgeretsvederlaget skal erlægges af sælger.

Artikel 5
Beregningsgrundlag

De i artikel 3 og 4 nævnte salgspriser er eksklusive skatter og vederlag.

Artikel 6
De af følgeretten beskyttede personer

1. Det i henhold til artikel 1 opkrævede vederlag skal betales til ophavsmanden til værket og efter dennes død til retssuccessorerne.

2. Medlemsstaterne kan indføre en kollektiv forvaltning af de beløb, der opkræves som følgeretsvederlag. De fastsætter de nærmere bestemmelser for opkrævning og udbetaling af beløbene i tilfælde, hvor ophavsmanden er statsborger i en anden medlemsstat.

Artikel 7
Beskyttelse af personer fra tredjelande

Medlemsstaterne fastsætter, at følgeretten tilkommer ophavsmænd, der er statsborgere i tredjelande, i overensstemmelse med bestemmelserne i dette direktiv, hvis de samme rettigheder i de pågældende tredjelande tilkommer ophavsmænd, der er statsborgere i medlemsstaterne.

Artikel 8
Følgerettens varighed

Følgeretten finder anvendelse i den i artikel 1 i direktiv 93/98/EØF fastsatte periode.

Artikel 9
Ret til at indhente oplysninger

Ophavsmanden eller dennes befuldmægtigede kan af enhver kunsthandler eller ethvert auktionsfirma kræve sådanne oplysninger, der er nødvendige for at beregne de beløb, der skal erlægges som følgeretsvederlag i forbindelse med salget af originalkunstværker i det forløbne år.

KAPITEL III
Afsluttende bestemmelser

Artikel 10
Revision

Kommissionen forelægger senest den 1. januar 2004 og efterfølgende hvert femte år Europa-Parlamentet, Rådet og Det Økonomiske og Sociale Udvalg en rapport om anvendelsen af dette direktiv og fremsætter eventuelt forslag til tilpasning af beløbsgrænser og vederlagssatser til udviklingen inden for branchen.

Artikel 11
Gennemførelse

1. Medlemsstaterne sætter de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv inden den 1. januar 1999.

   Når medlemsstaterne vedtager disse love og bestemmelser, skal de indeholde en henvisning til dette direktiv, eller de skal ved offentliggørelsen ledsages af en sådan henvisning. De nærmere regler for denne henvisning fastsættes af medlemsstaterne.

2. Medlemsstaterne meddeler Kommissionen teksten til de nationale retsforskrifter, som de udsteder på det område, der er omfattet af dette direktiv.

Artikel 12
Ikrafttrædelse

Dette direktiv træder i kraft på tyvendedagen efter offentliggørelsen i De Europæiske Fællesskabers Tidende.

Artikel 13

Dette direktiv er rettet til medlemsstaterne.

Udfærdiget i Bruxelles, den

På Europa-Parlamentets vegne

Formand

På Rådets vegne

Formand

ISSN 0254-1459

KOM(96) 97 endelig udg.

DOKUMENTER

DA **06**

Katalognummer: CB-CO-96-125-DA-C

ISBN 92-78-01762-0

Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer
L-2985 Luxembourg